

В. Дз. Ляўчук, А. В. Варуеў
г. Гомель, ГДУ імя Ф. Скарыны

ДОСВЕД КАФЕДРЫ АЎТАМАТЫЗАВАНЫХ СІСТЭМ АПРАЦОЎКІ ІНФАРМАЦЫІ ПА ПЕРАПАДРЫХТОЎЦЫ ДЫПЛАМАВАНЫХ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ

У мінулым дзесяцігоддзі на рынку працы нашай краіны назіралася ўстойлівая тэндэнцыя перакваліфікацыі дыпламаваных спецыялістаў з мэтай атрымання другой вышэйшай адукацыі ў галіне інфармацыйных тэхналогій. Кафедра аўтаматызаваных сістэм апрацоўкі інфармацыі актыўна прымала ўдзел у гэтым напрамку ў рамках Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўцы кадраў, які функцыянуе пры нашым універсітэце. За 12 гадоў больш за 200 чалавек атрымалі другую спецыяльнасць “Праграмнае забеспячэнне інфармацыйных сістэм” на базе першай спецыяльнасці вышэйшай адукацыі, якая не звязана з ІТ. Варта адзначыць, што гэтая дзейнасць знаходзіцца ў кантэксце Балонскага працэсу і ўваходжання Рэспублікі Беларусь у адзіную еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі.

У навучальным працэсе па перападрыхтоўцы дыпламаваных спецыялістаў любыя актыўнасці павінны ажыццяўляцца без шкоды высокаму універсітэцкаму ўзроўню падрыхтоўкі, які характарызуецца не толькі функцыянальнай, але і асобасным, этычным і камунікатывым кампанентамі, якія прадугледжваюць, у тым ліку, і выкарыстанне “схаваных” (фонавых) ведаў. Гэта значыць адукацыйны працэс “для дарослых” адрозніваецца як практычная накіраванасць, так і сацыяльныя аспекты навучання.

Асаблівай увагі заслугоўвае той факт, што нелінейнасць працэсу адаптацыі вышэйшай адукацыі пад актыўна зменлівае асяроддзе, адсутнасць адзіных падыходаў да мадэрнізацыі сістэмы прынятых вышэйшай школай напрамкаў, стандартаў і кваліфікацый, прысвойваемых выпускнікам, патрабуюць дзейсных, але ўзважаных рашэнняў у гэтай галіне, ініцыятывы “знізу”, г. зн. з боку выкладчыкаў кафедры. У гэтай сітуацыі востра паўстае задача выхаду на прынцыпова новы прафесійны ўзровень, які прадугледжвае распрацоўку і прапанову рынку канкурэнтаздольных адукацыйных прадуктаў, а таксама падрыхтоўку першакласных спецыялістаў у галіне кіравання інфармацыйнымі рэсурсамі.

Усё гэта патрабуе якаснага прарыву ў справе прафесійнай падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі кадраў, стварэння буйной і сацыяльна

актыўнай праслойкі ІТ-менеджараў. У дачыненні да ІТ гэта азначае неабходнасць перападрыхтоўкі кадраў, якія валодаюць не толькі глыбокімі ведамі ў прафесійнай вобласці, але і валодаюць англійскай мовай, базавымі камунікацыйнымі навыкамі, неабходнымі для прасоўвання інфармацыйных рэсурсаў на рынак.

Кафедра аўтаматызаваных сістэм апрацоўкі інфармацыі ГДУ імя Ф. Скарыны, у першую чаргу, ажыццяўляе падрыхтоўку інжынераў па інфармацыйных тэхналогіях. У той час як ва ўмовах глабалізаванай інфармацыйнай прасторы асноўны акцэнт у навучальным працэсе спецыяльнасці “Праграмае забеспячэнне інфармацыйных сістэм” другой вышэйшай адукацыі робіцца на фарміраванне сістэмнага набору кампетэнцый, што павінна забяспечыць высокі ўзровень канкурэнтаздольнасці выпускнікоў. Яны павінны адрознівацца абагульненым уменнем вырашаць прафесійныя праблемы любога ўзроўню складанасці. Пры гэтым набор слухачоў, форма навучання вызначаюцца ў залежнасці ад патрэб рынку.

Асноўнай мэтай вучэбна-метадычнай работы з’яўляецца забеспячэнне высокага ўзроўню тэарэтычных ведаў і прафесійных навыкаў, а таксама іх паспяховае прымяненне слухачамі на практыцы. Менеджмент якасці ў гэтым пытанні сведчыць, што акцэнт робіцца не проста на атрыманне слухачамі некаторай сумы ведаў і ўменняў, а на фарміраванне сістэмнага набору асабістых здольнасцей і гатоўнасць да сваёй прафесійнай ролі ў камунікацыйнай сферы.

З гэтай мэтай прапануецца далейшае ўдасканаленне навучальнага працэсу па спецыяльнасці другой вышэйшай адукацыі, каб збалансаваць суадносіны дысцыплін па трох асноўных блоках: аналітычнаму, сістэмнаму і камунікацыйнаму, а таксама мадэрнізаваць вучэбна-метадычныя комплексы па выкладаемых дысцыплінах. Пры гэтым усе прадметы, якія ўваходзяць у навучальны план, павінны выразна ідэнтыфікавацца з кваліфікацыяй будучага выпускніка. Канчатковы ўзважаны баланс навучальнага плана прадугледжвае аптымізацыю суадносін лекцый, з аднаго боку, і лабараторных заняткаў, практычных практыкаванняў і трэнінгаў – з другога, а таксама правядзенне кантрольных, заліковых работ і абарон вучэбна-даследчых праектаў.

Важным фактарам фарміравання кіраўнічых навыкаў у будучых ІТ менеджараў служыць перанясенне цэнтра цяжару ў вучэбнай працы з аўдыторных гадзін на самастойную падрыхтоўку слухачоў у складзе кампактнай групы. Аднак неабходнай умовай прагрэсу слухачоў з’яўляецца наяўнасць актуальных версій вучэбна-

метадычных комплексаў ў электронным выглядзе, распрацаваных выкладчыкамі кафедры.

Электронны каталог кафедры аўтаматызаваных сістэм апрацоўкі інфармацыі ўключае ў сябе навучальныя матэрыялы па кожнай дысцыпліне вучэбнага плана. Створаны пастаянна абнаўляемы электронны каталог асноўных інфармацыйных рэсурсаў, у тым ліку базы дадзеных, інтэрнэт- сайты, электронныя форумы па розных напрамках. Інавацыйнай пляцоўкай для апрабацыі новых форм навучання стала створаная ў 2010 годзе вучэбна- даследчая лабараторыя “Рэгіянальная акадэмія CISCO”. Лабараторыя можа працаваць і на знешні рынак, пацвярджаючы тым самым статус кафедры аўтаматызаваных сістэм апрацоўкі інфармацыі як перадавога вучэбна- метадычнага цэнтра па падрыхтоўцы і перападрыхтоўцы кадраў у галіне інфармацыйных і камунікацыйных тэхналогій.

Прывабнасці спецыяльнасці “Праграмнае забеспячэнне інфармацыйных сістэм” на рэгіянальным рынку камерцыйнай адукацыі ў ІТ галіне таксама паспрыялі даўнія сувязі кафедры аўтаматызаваных сістэм апрацоўкі інфармацыі з рэгіянальнымі лідэрамі ў распрацоўцы праграмнага забеспячэння: «ІБА-Гомель» і «Эпам Сістэмз». Пры кафедры функцыянуюць вучэбна-даследчыя лабараторыі гэтых прадпрыемстваў. Выкладчыкі кафедры, знаходзячыся ў пастаянным кантакце з іх менеджарамі, далучаюць слухачоў у дадатковыя карпаратыўныя праграмы навучання.

Фарміраванню кіраўніцкіх кампетэнцый павінен спрыяць пераход на раннюю спецыялізацыю. Ужо на пачатковым этапе навучальны працэс накіраваны на выпрацоўку ў слухачоў канкрэтных прафесійных кампетэнцый:

– сінтэз інфармацыі (стварэнне тэматычных аглядаў другасных крыніц інфармацыі; збор і аналіз фактаў; прымяненне атрыманых ведаў на практыцы);

– здольнасць да самастойнай працы з інфармацыяй (напісанне справаздач па лабараторных і даследчых работах);

– асновы творчай інтэрпрэтацыі інфармацыі (стварэнне і прэзентацыя вынікаў інжынернай дзейнасці);

– камунікатыўныя асаблівасці працы з першаснымі крыніцамі інфармацыі (рэфераты, дыскусіі, форумы);

– карпаратыўнае сяброўскае асяроддзе: базавыя прынцыпы арганізацыі камунікацыйных працэсаў і асновы кіравання праектамі (этапы распрацоўкі дадаткаў у камандзе; прынцыпы функцыянавання карпаратыўных сетак;

базавыя структурна-арганізацыйныя прынцыпы працы web-сайтаў і web-парталаў);

– навукова-даследчая праца ў ІТ-вобласці: ўспрыманне і пазіцыянаванне масавай камунікацыі як сістэмы навуковай дзейнасці (вылучэнне асноўных функцый камунікацыі ў ІТ і сфер дзейнасці масавай камунікацыі; суадносіны камунікацыі і інфармацыі).

Адначасова навучальным планам прадугледжваецца паглыбленае вывучэнне прафесійнай прасторы, тэндэнцый, якія вызначаюць дынаміку адпаведнага сегмента рынку масавых камунікацый, г.зн. навучальны працэс накіраваны на аналітычную і сістэмную кампаненты менеджменту. На завяршальнай стадыі навучання слухачы падзяляюцца па спецыялізацыях (на выбар, па-за прывязкай да акадэмічнай паспяховасці). Падрыхтоўка слухачоў па абранай спецыялізацыі ажыццяўляецца ў рамках дыпломнага праекта.

Арганізаваны такім чынам вучэбны працэс накіраваны на выпрацоўку ў будучых ІТ-менеджараў двух найважнейшых кампетэнцый:

– аналітычнай: прафесійная арыентацыя на аўтаматызацыю прадметнай вобласці; уменне выбудоўваць лагічныя высновы; работа па вылучэнню істотных фактараў і выбудоўванне ўзаемазвязаных інфармацыйных аб'ектаў у форме інфармацыйна-лагічнай мадэлі прадметнай вобласці; навык распрацоўкі і ўзгаднення пакета тэхнічных дакументаў;

– карпаратыўнай: развіццё практычных навыкаў удзелу ў рэалізацыі праектаў у галіне інфармацыйных тэхналогій у складзе рэальных вытворчых калектываў; базавыя прынцыпы працы з заказчыкамі праграмага забеспячэння, мультымедычных праектаў і карпаратыўных сетак.

Такім чынам, мадэляванне карпаратыўнага вытворчага асяроддзя ў межах навучальнага працэсу ў слухачоў спецыяльнасці “Праграмага забеспячэнне інфармацыйных сістэм” з’яўляецца ключавым фактарам, які дазваляе забяспечыць перападрыхтоўку спецыялістаў у галіне кіравання інфармацыйнымі рэсурсамі.